

Televizní reportáž a její výroba (s ohledem na obrazové zpracování)

Lukáš Mlček

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Kabinet teoretických studií

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lukáš Mlček**
Osobní číslo: **K11226**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Audiovize**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **1. Teoretická část: Televizní reportáž a její výroba s ohledem na obrazové zpracování (příklad z praxe).
2. Praktická část: Audiovizuální dílo nebo tematický soubor audiovizuálních děl, délka minimálně 10 min., střihová skladba**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 15 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: 1 ks v pevné vazbě s popisem na hřbetu i horní desce spolu s CD-R. Dále 2 ks práce, které mohou být v kroužkové vazbě. Práci je třeba rovněž odeslat do knihovny UTB Zlín v elektronické podobě ve formátu pdf.

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti.

2. Praktická část:

Výstupní dílo:

- 3 ks DVD ve formátu DVD-video (PAL) s graficky upraveným bookletem

- 1ks datového DVD obsahující: grafický návrh bookletu (PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách), návrh filmového plakátu formát 70 x 100cm (PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách)

- 1ks datového DVD obsahující: film ve formátu SD/HD v odpovídajícím datovém toku a kontejneru MPEG2 ve dvou verzích: 1) česká verze (české znění či titulky vypálené do obrazu), 2) anglická verze (anglické znění či titulky vypálené do obrazu)

Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí celé práce budou rovněž vyplněné a předané formuláře pro OSA, NFA a podepsaný formulář "Údaje o bakalářské práci studenta".

Na samostatném nosiči CD/DVD-R, označeném "Podklady pro katalog FMK UTB ve Zlíně", odevzdejte v minimálním počtu 10 kusů obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce: viz. Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz. Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam odborné literatury:

Bordwell David a Thompsonová Kristin, Umění filmu, AMU Praha 2011, ISBN
978-80-7331-217-6

Kučera Jan, Jan Svoboda Skladba a řád, Národní filmový archiv Praha 2007, ISBN
978-80-7004-132-1

Valušiak Josef, Základy střihové skladby. 3.,rozš. vyd. V Praze: FAMU, 2005, ISBN
80-7331-039-2

Labík Ludovít, Dramaturgia strihovej skladby: horizontálna a vertikálna štruktúra
filmového príbehu 1. vyd. - Zlín VerBuM, 2013, ISBN 978-80-87500-30-9

Bláha Ivo, Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla, AMU Praha 2004, ISBN
80-7331-010-4

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Art. Július Liebenberger, ArtD.**
Ateliér Audiovize
Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2015**

Ve Zlíně dne 1. prosince 2014

doc. Mgr. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

Mgr. Silvie Stanická, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 2. 3. 2015

..... LUKAŠ MLČEK Mlček

Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělěčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je „Televizní reportáž a její výroba s ohledem na obrazové zpracování (příklad z praxe)“. Práce se zabývá reportáží od jejího vzniku až po současnost. Výchozím bodem práce bude zpravodajská reportáž a její vznik. V průběhu práce se chci podrobně zabývat jednotlivými žánry reportáží a ukázat na nich základní kameramanské postupy. Zpracuji analýzu zpravodajské reportáže, publicistické reportáže, reportáž o životním stylu, dokumentární reportáže atd. Při jejich vzájemné komparaci se zaměřím na rozdílný způsob snímání jednotlivých žánrů.

Klíčová slova: televizní reportáž, obrazové zpracování, vznik reportáže, zpravodajská reportáž, rozdílný způsob snímání

ABSTRACT

The theme of my Bachelor work is „A television report and its making with regard to an image processing (an example from the practise)“. It concerns a report from its emergence up to the present. The starting point of the work is a news report and its genesis. In my work, I intend to deal with particular report genres in detail and show here basic techniques of how a cameraman acts. I elaborate the analysis of a news report, journalistic report, lifestyle report, documentary report, etc. In their comparison, I will focus on different ways how to shoot particular genres.

Keywords: television report, image processing, making a report, news report, different shooting of genres

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval panu Mgr. Art. Júliu Liebenbergerovi, ArtD. za pedagogické vedení a všem těm, kteří mně při psaní této práce poskytli cenné informace, připomínky a nasměrování. Současně bych chtěl poděkovat firmě A-line TV s.r.o. za zázemí a poskytnutou techniku na realizaci své praktické části bakalářské práce.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v seznamu použité literatury a současně prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 HISTORIE A PRINCIPY PSANÉ REPORTÁŽE.....	12
1.1 ZÁSADY PŘI PSANÍ REPORTÁŽE.....	13
1.2 HISTORIE REPORTÁŽE V ČECHÁCH	13
1.2.1 Významní čeští reportéři	14
2 VZNIK TELEVIZNÍ REPORTÁŽE.....	15
2.1 TELEVIZNÍ ZPRÁVA A TELEVIZNÍ REPORTÁŽ	16
3 SOUČASNÁ PODOBA TELEVIZNÍ REPORTÁŽE A JEJÍ ZÁKLADNÍ ŽÁNRY.....	18
4 ZPRAVODAJSKÁ REPORTÁŽ A JEJÍ OBRAZOVÉ ZPRACOVÁNÍ.....	21
5 PUBLICISTICKÁ REPORTÁŽ A JEJÍ OBRAZOVÉ ZPRACOVÁNÍ.....	22
6 DOKUMENTÁRNÍ REPORTÁŽ A JEJÍ OBRAZOVÉ ZPRACOVÁNÍ	24
7 KOMPARACE JEDNOTLIVÝCH ŽÁNŘŮ	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
8 NATÁČECÍ TECHNIKA PRO VÝROBU REPORTÁŽÍ	30
9 SAMOTNÁ REALIZACE REPORTÁŽÍ.....	31
III PROJEKTOVÁ ČÁST	33
10 VÝROBA DOKUMENTU ZÁMEČKU SLATINA	34
ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	37
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	38
SEZNAM OBRÁZKŮ	39
SEZNAM PŘÍLOH.....	40

ÚVOD

Ke své závěrečné teoretické bakalářské práci jsem si zvolil vlastní téma (příklad z praxe) „Televizní reportáž a její výroba s ohledem na obrazové zpracování“.

Ve své práci bych chtěl vycházet především ze svých praktických zkušeností a získané praxi v oboru audiovizu. Pracuji ve firmě, která se zaměřuje na výrobu audiovizuálních děl. Konkrétně se jedná o soukromou produkční firmu, která má široký rozsah své tvorby.

Firma A-line TV s.r.o., ve které pracuji, byla založena roku 1998 a její sídlo je v Brně. Zaměření firmy je především nejen výroba reportáží, ale také tvorba prezentačních, propagačních, instruktážních a výukových videí a to pro širokou škálu zákazníků.

Firma A-line TV s.r.o. se může označit za rodinný podnik. Majitelem a jednatelem společnosti je můj otec. V následujících kapitolách se pokusím zmapovat a popsat výrobu jednotlivých druhů reportáží. Tato práce bude obsahovat následující osnovu zpracování:

- historie a principy psané reportáže
- vznik televizní reportáže
- současná podoba televizní reportáže a její základní žánry
- zpravodajská reportáž a její obrazové zpracování
- publicistická reportáž a její obrazové zpracování
- dokumentární reportáž a její obrazové zpracování
- komparace jednotlivých žánrů
- závěr, celkové shrnutí jednotlivých postupů

V této práci bych chtěl skloubit obě dvě závěrečné bakalářské práce (teoretickou i praktickou). Ve své praktické části bych chtěl představit výrobu časosběrného dokumentu o zajímavých lidech, kteří si pořídili objekt, nemovitost v obci Slatina u Jevišovic (asi 70 kilometrů jihozápadně od Brna, v bývalém okrese Znojmo). Objekt byl ve velice špatném technickém stavu. Původní stavba byl renesanční zámeček z konce 16. století.

Za minulého režimu sloužil objekt jako sklad zeleniny a masa a patřil pod správu Zemědělského družstva Běhařovice. Díky veliké péči, odhodlání a houževnatosti

jednotlivých členů rodiny se podařilo objekt zachránit.

Tento časoběrný dokument zabývající se přestavbou záměčku má za úkol představit ukázky umělecké tvorby jednotlivých členů rodiny, výrobky ze skla a výrobu dřevěných hraček. Součástí záměčku je galerie, sklepní prostory se stálou expozicí skla a nabídkou ubytování.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE A PRINCIPY PSANÉ REPORTÁŽE

Základními metodami tvorby reportáže jsou:

- pozorování
- přímá účast
- sběr faktů
- konfrontace pohledů

Většinou se jedná o jejich kombinaci, v řadě reportáží výrazně převažuje některá ze složek, s čímž souvisí i výběr kompozice (dramatická, lineární, ke kontrastu).

Reportáž je jedním z nejčtenějších a současně nejnáročnějších publicistických žánrů.

Nabízí čtenáři osobní svědectví o důležitých, aktuálních, nevšedních i neočekávaných skutečnostech.

Publicistický žánr reportáž je současně zprávou, sdělením faktu i analýzou.

Jde vlastně o součást mezilidské komunikace. Informuje o aktuálních událostech a komentuje je. Může pobavit i poučit. Autoři reportáží opisují skutečnost a k tomuto popisu přidávají svůj postoj, svoje názory, rozum i emoce. Termín reportáž má souvislost s latinským „reporto“, což znamená přinést zprávu. Obdobně můžeme nalézt souvislost s francouzským výrazem „**reportage**“, neboli rozvinutí zprávy.

Není bez zajímavostí, že výraz byl používán také pro označení policejní zprávy.

V představách řady lidí bývá novinářská profese spojována právě s reportéry.

Ti bývají v televizi a dalších médiích předváděni jako hrdinové, což se ne vždy musí zakládat na pravdě. Reportáž stojí na rozhraní mezi zpravodajstvím a publicistikou.

Ze zpravodajské stránky reportáž obsahuje aktuální informace a ověřená fakta.

Z pohledu publicistiky osobní pohled a komentář. Rozhodující je pro reportáž i děj – poutavé vykreslení událostí, prostředí a atmosféry. Novinář je v reportáži vlastně něčím jako literární postavou. Je vypravěčem příběhu, díky kterému si vytvoříme obraz situace a získáme přehled o situaci či místě.

Dobrá reportáž obvykle obsahuje typické i neobvyklé literární prvky.

Je univerzálním žánrem pro zobrazení různých oblastí a prostředí lidského života.

Pracuje s pojmy, logikou a dějem, detailním popisem, hodnocením a emocemi.

Reportáž začíná shromažďováním faktů a pozorováním. Autor je často odkázaný na další zdroje. Tak postupně vzniká kostra příběhu, jemuž byl autor přítomen. Prostřednictvím slov reportéra se posléze dozvídáme informace a díky jeho úhlu pohledu si vytváříme obraz situace.

V textu reportáže by neměl převažovat popis. Reportér často vyjadřuje vztahy, parafrázuje události, cituje. Kromě aktuálních faktů přináší osobní pohled, komentář.

1.1 Zásady při psaní reportáže

„Novinářská reportáž. Její síla musí být vzhledem k tématu, už v samém pojetí nosné myšlenky. Musí si počínat jako pavouk, který upřede celou síť souvislostí kolem Člověka, Problému, Události, Postřehu. Ani pavouk, ani pavučina však nesmí být vidět, dokud se záměr nezahryzne čtenáři do hlavy, do srdce – do svědomí i do podvědomí.“ (Jan Petránek)

Zdroj: Dočekalová, Markéta: Tvůrčí psaní pro každého, Grada Publishing, 2006

Vytvořit dobrou reportáž není žádná rutinní záležitost. V reportáži je autor přítomen jako účastník a současně pozorovatel. Jak se tedy vlastně reportáž píše? Co do reportáže patří a co nikoli?

1.2 Historie reportáže v Čechách

Kořeny reportáže v Čechách můžeme zaznamenat během Národního obrození.

Zejména pak v časopise Česká črta, kam přispívali takoví autoři jako Božena Němcová, Josef Kajetán Tyl či Karel Havlíček Borovský.

Jejich texty měly reportážní charakter, jelikož autoři popisovali něco, čeho se sami zúčastnili, kladli důraz na prožitek. Těmto textům se v této době říkalo „obrazy“

či „obrázky“. Teprve na konci 19. století vzniká v Čechách reportáž jako samostatný žánr. Prvky reportáže mají i texty Jana Nerudy, konkrétně Dopisy z Vídně.

Chtěl bych i vzpomenout na společnost KRÁTKÝ FILM PRAHA a. s.

Filmové zpravodajství Filtotéky KRÁTKÉHO FILMU PRAHA fungovalo od roku 1945 do ukončení výroby filmových žurnálů v roce 1990: první z těchto materiálů zachycuje osvobození Československa, poslední návštěvu amerického prezidenta Bushe

v Praze v prosinci 1990. Významnou součástí Filtotéky jsou i letopisy, dokumentární a zpravodajské materiály natočené v letech 1956 – 1992, které dosud nebyly publikovány.

Struktura produkce zahrnovala do roku 1990 zpravodajské filmy

(ročně 104 Filmových týdeníků a Filmových zpravodajů).

1.2.1 Významní čeští reportéři

Hlavní historickou postavou české reportáže je Egon Erwin Kisch neboli

„zuřivý reportér“, jak se mu říká. Kisch byl velmi zvědavý člověk, toužil vidět a poznat co nejvíc a dostat se tam, kam směl jen málokdo. Přinášel tak reportáže z továren a dolů, kam se veřejnost nemůže dostat.

Tyto reportáže jsou publikované v knize Vstup zakázán. Byl zároveň i teoretikem reportáže, napsal učebnici Klasický žurnalismus.

Po druhé světové válce proslul František Feigl. Referoval totiž pro rozhlas

o Norimberském procesu. Kvůli jeho rozhlasovým reportážím dokonce kina posouvala začátky promítání a do kaváren majitelé začali hojně nakupovat rozhlasové přijímače.

Psal do Lidových novin pod pseudonymem František GEL. Legendou sportovní rozhlasové reportáže je Josef Laufer.

V 60. letech se reportážemi proslavili například Rudolf Křesťan, Karel Hvižd'ala a Karel Kyncl. Mezi dnešní reportéry patří Jiří X. Doležal, Petra Procházková, Jaromír Štětina, Josef Klíma, Radek John a mnoho dalších.

2 VZNIK TELEVIZNÍ REPORTÁŽE

Klíčovým specifikem, kterým televize (prakticky od svých počátků) dokáže působit na svého diváka je její možnost vyvolat iluzi přítomnosti, schopnost „být při tom“, být bezprostředním svědkem událostí a zprostředkovat tento pocit i svému příjemci.

Zdroj:

Hladký, Miroslav: Žurnalistika v televizi, Novinář, Praha 1986

Historie televize a vzniku televizní reportáže se objevuje v daleko pozdějším období.

První mechanickou televizi předvedl ve velké Británii **John Logie Baird** v roce 1926, systém mechanické televize byl však nespolehlivý, a tak ho brzy nahradila elektronická televize. **Pravidelné televizní vysílání BBC** bylo zahájeno v roce 1936.

U nás probíhal ve 30. letech výzkum a byl spojen se jménem Jaroslava Šafránka.

Do situace však zasáhla válka a televizní vysílání u nás bylo zahájeno až v roce 1953.

V 70. a 80. letech pak do oblasti televizního vysílání výrazně zasáhly kabelové systémy a vysílání přes satelit. V současnosti již několik let funguje digitální vysílání.

V textu bych chtěl popsat a doložit konkrétními příklady z praxe právě i tyto z velké části nekodifikované praktické aspekty zpravodajské a dokumentaristické práce¹.

V hovorovém označení například do jisté míry splývají označení redaktor a reportér.

Přestože je významová odlišnost většiny lidí známa (redaktor je pouze v redakci, zatímco reportér i v terénu). Oba termíny bývají volně zaměňovány. Výraz televizní reportáž je spíše než jako označení žánru v praxi běžně používán pro označení konkrétního produktu práce novináře. Přitom, jak ve své diplomové práci upozornil Petr Mrzena, do žánru televizní reportáže zapadá pouze menší část příspěvků v českých televizních zpravodajských relacích

¹Je až s podivem, proč tak prakticky zaměřený obor jakým je televizní zpravodajství, u nás dosud nemá spíše prakticky zaměřené učebnice. Nedostatek takovýchto publikací o tvorbě zpravodajství v porovnání například s USA nebo severskými zeměmi si všimá ve své diplomové práci např. i Petr Mrzena. (srov. Mrzena 2006: 25)

Zdroj:

Použitá část z Diplomové práce Petra Mrzeny Zpravodajská reportáž

(srov. Mrzena 2006: 119).

Často jde žánrově spíše o televizní zprávy. Jako synonyma pro televizní reportáž, coby označení produktu slouží v praxi výrazy příspěvek, šot, reportáž, zpráva nebo kárt

(označovaný také zkratkou CRT). Termín reportáž budu používat pro označení žánru,

zatímco zpravodajský produkt budu označovat jako příspěvek nebo CRT.

Angličtina tento problém s označením žánru či produktu nemá, v americkém prostředí jsou příspěvky doslova „zpravodajskými balíčky“ - „news packages“, britští novináři zase

univerzálně používají zkratu VT, která pochází z kombinace slov „video tape recording“, tedy „nahrávka na kazetě“.

Nejvíce se anglickým termínům přibližuje u nás používané označení CRT, pocházející z taktéž označení záznamové technologie a kazet. Základem zkratky CRT je výraz „betacart“, který přeneseně znamená „záznam na kazetě typu beta“.

Zkratka je běžně používána i dnes, přestože se technologie natáčení dávno změnila.

V televizním prostředí má dvojí význam také termín komentář. Kromě významu

používaného obecně stejně jako v tištěné žurnalistice, tj. komentář jako osobní pohled

vycházející ze „známých faktů, jevů nebo myšlenek, které dává do souvislosti, odhaluje pozadí, příčiny i důsledky“ (Osvaldová – Halada 2002: 91), je výraz komentář v televizní praxi používán také pro označení asynchronní výpovědi redaktora.

V angličtině opět existuje spíše technický termín „voice-over“, vycházející z faktu, že hlas moderátora v komentáři slyšíme doslova „přes obraz“, o kterém je řeč.

2.1 Televizní zpráva a televizní reportáž

Jak uvádí Osvaldová, „dnešní podoba televizní zprávy se vyvinula z filmového

zpravodajství, od něhož převzala televize ve svých počátcích společně s filmovou výrobní technologií také základní žánr audiovizuální žurnalistiky, filmový šot.“

(Osvaldová a kol. 2005: 81) Své kořeny ve filmovém dokumentu zpravodajství rozhodně nezapře, svým způsobem je každý televizní příspěvek miniaturním dokumentem o daném

tématu. Také dokumentarista a redaktor/reportér mají mnohé společné: zobrazují téma vlastním originálním způsobem, který ovšem ctí fakta a pravidla žánru, vyražejí za tématem do terénu, hledají svědky a zainteresované osoby. Také televizní zpravodajský štáb je svým složením a způsobem práce v terénu daleko podobnější štábu dokumentaristů než štábu filmovému. Ovšem především díky rychle se měnícím technologiím, se televizní zpravodajství do dneška vyvinulo ve svébytné odvětví audiovizuální tvorby s vlastními výrobními postupy a výrazovými prostředky. Klíčovým znakem televizní zprávy je především audiovizuálnost – informace jsou podávány ve spojení obrazu a zvuku, což tvůrcům umožňuje vyjádřit se různými způsoby i na poměrně malém prostoru, zpravidla od několika desítek sekund po dvě až tři minuty. Plně využít nejen verbálních, ale právě i obrazových prostředků při stavbě zprávy je jedním z nejdůležitějších úkolů pro každého začínajícího televizního novináře. Osvaldová rozlišuje čtyři základní druhy televizních zpráv.

Jako první se podle ní vyvinula zpráva čtená, jde o krátkou zprávu čtenou moderátorem ve studiu. Pokud by divák takovouto zprávu uslyšel v rozhlasovém vysílání, nebyl by v podstatě ochuzen o žádnou informaci kromě vzhledu daného moderátora.

V současné době se čtené zprávy vyskytují v televizi pouze výjimečně, například pokud v průběhu vysílání dojde k neočekávané události, k níž ještě nebylo možné natočit obrazový materiál případně není možné použít materiál z archivu.

Základem takzvané obrazové zprávy je také komentář (ve smyslu slovního doprovodu nikoli hodnocení) moderátora, doprovázený je ovšem obrazovým záznamem události.

V žargonu novinářů bývají takovéto zprávy označovány jako MO (mimo obraz) nebo jako „krafasy“ (krátké zprávy).

V bloku 3-4 krátkých obrazových zpráv například bývá v českých televizích uváděn přehled zahraničních nebo domácích událostí. Zpráva kombinovaná spojuje komentáře redaktora, doprovázené obrazem se synchronními výpověďmi respondentů - zdrojů.

Důraz je kladený na fakta, obvykle mívá strukturu obrácené pyramidy s nejdůležitějšími informacemi na počátku a podrobnostmi směrem ke konci zprávy.

3 SOUČASNÁ PODOBA TELEVIZNÍ REPORTÁŽE A JEJÍ ZÁKLADNÍ ŽÁNRY

Základní terminologický materiál shromažďuje především už zmiňovaná Praktická encyklopedie žurnalistiky. Její výhodou je, že přináší aktuální přehled termínů jak z hlediska časového, tak aktuální z hlediska sepětí s praxí. Kromě toho zaznamenává i starší terminologii, která postupně v posledních dvou desetiletích ztrácí původní určující význam. Z těchto hledisek představuje nejucelenější terminologické východisko.

- Publicistika televizní – skupina pořadů televizní žurnalistiky, které kromě informací o daném jevu tento jev analyzují se záměrem ho vysvětlit a komentovat obvykle s menšími nároky na časovou aktuálnost než ve zpravodajství. (Osvaldová – Halada 2002, s. 147)
- Reportáž – publicistický žánr, svědecká výpověď konkrétního zážitku v písemné, slyšené či vizuální podobě. Spojuje v sobě aktuální informační a názorovou složku, vychází z bezprostředně nezvyklé situace, jíž byl autor většinou osobně přítomen. Reportér pozoruje a popisuje, hledá souvislosti příběhu, děj ztvárňuje prostřednictvím jednajících osob. Reportáž se prosadila ve druhé polovině 19. století v anglicky psaném tisku a posléze se rozšířila v různých národních žurnalistikách, kde přijala jejich osobitá specifika.

V reportáži jde o nejsubjektivnější podobu publicistického vyjádření, v níž existují různé kompoziční postupy (kompozice). I proto je reportáž využívána zejména při konfliktních výpovědích o skutečných událostech, kdy autor musí základní faktografii získat dotazováním, hledáním či rešeršní činností. Po rozkvětu a pod konkurenčním vlivem dalších médií dnes psaná reportáž prožívá krizi, z deníků se přesunula do časopisů, a zejména do televize. (Osvaldová – Halada 2002, s. 154–155)

- Reportáž televizní – nejfrekventovanější zpravodajsko-publicistický žánr v televizi s výraznou informativně-analytickou funkcí a dokumentárním principem audiovizuálního zobrazování skutečnosti. Vychází z autentického svědectví reportéra o faktech tvořících dějovou linii události. Je charakteristická různorodostí forem

i používaných vyjadřovacích postupů. (Osvaldová – Halada 2002, s. 156)

- Šot – původně několik reportážních záběrů v rychlém sledu, nyní občas synonymum jednoduché obrazové zprávy, která pohotově přináší informaci v audiovizuální formě.

(Osvaldová – Halada 2002, s. 184)

- Zpráva televizní – zpravodajský žánr s dominantní informativně poznávací funkcí. Má tři hlavní podoby: čtená, obrazová, kombinovaná. Nejkratší bývá šot.

(Osvaldová – Halada 2002, s. 216)

- Zpráva televizní kombinovaná – ve zpravodajství současně nejčastěji zastoupená. Je vystavěna na komentáři redaktora natočeném většinou v autentickém prostředí jejího vzniku a bývá doplňována stručnými synchronními výpověďmi účastníků události. Její základ spočívá v informativní hodnotě textu, obraz plní spíše ilustrativní funkci. Délka se pohybuje většinou kolem 60 sekund.

(Brunclík 2005, s. 12)

Prozatím můžeme s úspěchem tvrdit, že televizní zpravodajská reportáž určitě klasickou reportáž nejen připomíná, ale že také bývá v hlavních zpravodajských pořadech současné české televizní produkce dominantní. Části jejich forem jsou s tradičními reportážními formami totožné a velmi frekventovaně se stává, že přebírají a naplňují poslání například psané reportáže v tisku. Také proto v televizní praxi (označením, formou, obsahem i celkovým působením) často s charakteristikou reportáže splývá, a proto za ni bývá často laicky, ale mnohdy i odborně považována.

Rozdíl mezi reportážní zprávou a zpravodajskou reportáží můžeme spatřovat v míře reportérského ztvárnění, pak hraniční oddělení je zřejmé. Zatímco zpráva ve své výsledné formě na personifikaci závislá není a může plnit informační funkci i bez ní, zpravodajská reportáž se bez ní neobejde a personifikace prostupuje všechny její formy.

Feature (fíčr) - původ v anglosaských zemích – žánr, (rys obličeje), též nejzajímavější článek v časopisu, hlavní program v rozhlase, televizi, hlavní zajímavost/atrakce/událost.

- bývá tak označována reportáž s hloubkovou analýzou, jež dění zařazuje a interpretuje. Spojuje názornost a abstrakci, předpokládá uměleckou metodu

objevování nových informací a souvislostí použitelných pro žurnalistickou tvorbu. Jako druh publicistického textu se používá v souvislosti s investigativní žurnalistikou a jako druh reportážní tvorby, kdy se jeho tvůrce snaží získat jedinečná fakta z archivů, odborných pramenů či vlastního pozorování a kdy skládá zevrubný obraz konkrétní události se všemi možnými dopady na veřejnost.

- v rozhlasové publicistice žánrová forma na rozhraní pásmového typu a umělecké literárně - dramatické tvorby – hlavně rozhlasové hry. Z publicistiky přejímá zejména aktuální dokumentárnost, z rozhlasové hry její stylizaci, dramatickou účinnost, fikci; využívá všechny rozhlasové výrazové prostředky – hudbu, zvuky, monolog, dialog, prózu i poezii, aby jejich kombinací podle složité kompozice autor zobrazil téma v různých rovinách a vztazích v symbióze racionálních závěrů, vyplývajících zejména z faktů a logiky jejich řazení a z emocionální působivosti na posluchače. Pro feature je typický ostrý střih, gradace kompoziční stavby, pointa, časté střídání slova a hudby, monologu a dialogu, vypravování i reportážních autentických dokumentárních záběrů, scének a čtených ukázek z písemných dokumentů a literatury.
- populární fotografický žánr, nejčastěji užívaný jako ilustrace. V české žurnalistice se sice pojem používá, ale jeho přesné definování ještě není ustáleno.

(Osvaldová Barbora – Halada Jan 2002: Praktická encyklopedie žurnalistiky. Libri, Praha)

4 ZPRAVODAJSKÁ REPORTÁŽ A JEJÍ OBRAZOVÉ ZPRACOVÁNÍ

U zpravodajské reportáže se jedná hlavně o aktuálnost obsahu sdělení dané události.

Jde hlavně o pohotovost kameramana, aby věrohodně zachytil konkrétní situaci.

U těchto reportáží se příliš nehledí na vizuální stránku věci, ale hlavně na rychlost obrazového zpracování. Nevyžaduje ani velikou náročnost na technické zpracování.

Jde-li o svícení, většinou použijeme kamerové světlo na kameře. Pokud nemáme směrový, nebo ruční (bezdrátový) mikrofon použijeme mikrofon ruchový. Kameraman by měl být i psychicky odolný vůči různým situacím a událostem. Mohou to být dopravní nehody se smrtelnými následky. Válečné konflikty, nebo v poslední době teroristické útoky po celém světě. Bohužel žádné statistiky neexistují, kolik je usmrcených kameramanů během válečných konfliktů. Televize nám denně zprostředkovává kolik je unesených a následně popravených novinářů, nebo televizních reportérů, ale na kameramany se zapomíná.

Pokud se jedná o reportáže z vyšších kruhů, zde bych vzpomenu, na několik zajímavých reportáží či dokumentů.

Zajímavý byl dokument o Karlu Gottovi a jeho malování s názvem „**Gallery tour 2007**“. Jednalo se o putovní výstavy obrazů z tvorby Karla Gotta. Tato sbírka obrazů byla vystavována v 15 městech na území ČR. Při výrobě tohoto dokumentu jsme postupovali následovně. Pracovali jsme ve čtyřčlenném štábu, režisér, kameraman, zvukař a technik. Na vše bylo málo času a někdy se trochu opomnělo svícení a lepší kontaktní zvuk.

Na svícení jsme používali 2 světla o výkonu 500 W a kamerové světlo.

Polovina záběrů byla pořízena z ruky kameramana, na vážnější věci se použil stativ.

Dokument o Karlu Gottovi byl časosběrný dokument a při výrobě se postupovalo podle předem připraveného bodového scénáře.

5 PUBLICISTICKÁ REPORTÁŽ A JEJÍ OBRAZOVÉ ZPRACOVÁNÍ

K publicistickým reportážím můžeme zařadit několik pořadů vysílaných na kanálech České televize - například „Černé ovce“. Poprvé je Česká televize vysílala dne 13. 4. 1992 (tehdy ještě s názvem Černé ovce, sem tam bílá). Je to pořad, který se staví za práva občanů, s nimiž nebylo jednáno v souladu se zákonem. Různé klamavé reklamy, předváděcí akce, nedodržení obchodních podmínek, nekvalitně provedené stavební úpravy, srovnávací testy kvality potravin.

Pokud jde o vyšetřování, hledání pravdy u konkrétní kauzy, pořizují se některé záběry skrytou kamerou. Objektiv kamery je nejčastěji schován do propisky. V reportáži je poté uvedeno, že tyto záběry byly pořízeny skrytou kamerou. Kvalita obrazového i zvukového záznamu není zrovna nejkvalitnější, ale cení se věrohodnost pořízeného materiálu.

U publicistiky již nejde tolik o rychlost a aktuálnost sdělení informací divákovi.

Jde o složitější typ reportáže, kde vystupují poškozená strana a proti - strana, která se dopustila protiprávního jednání. Dále v reportážích vystupují odborníci na danou problematiku (právníci, odborní poradci, auditoři, tiskoví mluvčí a zástupci obchodních společností). Reportáž z oblasti publicistiky mívá zpravidla delší časovou stopáž.

Obvykle jedna reportáž může mít délku do 10 minut.

Často se stává, že na jedné reportáži spolupracuje více kameramanů. Během natáčení rozhovorů se kameraman snaží o lepší nasvícení scény. Zbývá více času na aranžování kompozice.

Obvykle u takovýchto pořadů spolupracuje kameraman s reportérem, nebo režisérem.

V rámci autenticity se pořizuje obrazový materiál z konkrétního prostředí.

Používá se i subjektivní kamera. Některé rozhovory mohou být pořizovány i přes telefon (pevná telefonní linka a mobilní telefon). Jde jen o zvukovou nahrávku, kde může být ukázána fotografie respondenta, nebo ukázána sms-zpráva na mobilním telefonu.

V dnešní přetechnizované době lze pořídit obrazový a zvukový záznam z mobilního telefonu, tabletu či fotoaparátu.

Lidé jsou mnohem pohodlnější se sháněním různých informací a v mnohém to mají usnadněné oproti předchozím generacím. Obrazová informace přináší člověku až 80% informací z jeho celkového smyslového vnímání.

Další pořad s podobným obsahovým zaměřením „**Reportéři ČT**“ se nazývá investigativní žurnalistika. Jeho cílem je odkrývat velké kauzy, které se udály v nedávné době.

Historie Reportérů je deset let. Reportáže se mohou týkat například odprodeje majetku pod reálnou tržní cenou. Prorůstání zločinu do vysoké politiky, krácení daní, pojistné podvody, záhadné zmizení podnikatelů, pěstitelé a prodejci drog, šedá ekonomika.

Některé oblíbené relace jsou v dnešní době označovány jako „**Lifestyle**“.

Věnují se problematice zdraví, zdravému životnímu stylu, bydlení atd. Zde bych uvedl „**Bydlení je hra**“ a „**Polopatě**“ - určené především pro domácí kutily. Při výrobě takového pořadu či reportáže točí na místě více kameramanů (sekvenční technologie).

Výhodou je rychlejší zpracování a větší výběr obrazového materiálu v postprodukcii.

K podobným typům pořadů můžeme uvést zvláštní druh publicistiky a to týdeník „**Cesty víry**“. Dříve byl tento pořad součástí pořadu Křesťanského magazínu.

6 DOKUMENTÁRNÍ REPORTÁŽ A JEJÍ OBRAZOVÉ ZPRACOVÁNÍ

S tímto žánrem reportáží se setkáváme na televizních obrazovkách docela často. Rozšířené jsou dokumenty z druhé světové války, dokumentární reportáže z oblastí vědy a techniky, dokumenty o známých osobnostech, o přírodě či vývoji planety Země.

Pokusím se rozebrat výrobu dokumentů z druhé světové války. Nejvíce se zde pracuje s archivním materiálem. Je až neuvěřitelné kolik se dochovalo filmového materiálu, od doby kdy vznikal. Dokumenty jsou obohaceny o výpovědi přímých účastníků války a výpověďmi přeživších účastníků, kteří jsou snímány ve velikosti záběru PD.

Snímaná postava je zabírána na tmavém pozadí a svícena studiovým (bodovým) světlem. V současné době se už moc nepoužívá klíčovací efekt, kdy mluvící postava je zakomponována do dalšího obrazu.

Počady se co nejvíce snaží přiblížit reálu, proto vznikají různé modelové situace,

3D animace a grafiky, které nejlépe vystihují danou okolnost - vtahují diváka do děje.

Líbí se mi, jak pomocí animace je naznačen postup ozbrojené pěchoty na nepřátelská území, tankové boje a letecké útoky. Práce kameramana zde spočívá s výběrem lokací, kde se natáčí rozhovor s přímými účastníky války. V těchto dokumentech jsou použity i letecké záběry ze současnosti a pomocí archivních záběrů jsou divákovi ukázány rozdíly na konkrétních místech. Jde často o hodně emotivní příběhy, jež si jako lidé ze současnosti nedokážeme vůbec představit (vyvražďování celých národů, etnik, bezdůvodné zabíjení, továrny na smrt, zavírání a konfiskace majetku, zničení jakýchkoliv staveb a kulturního dědictví).

Válečná dokumentární reportáž ze současnosti nemá již tak hluboký příběh jako z druhé světové války. Centrem válečných misí je Afganistán a v poslední době tak zvaný

„Islámský stát“, kde nejsou stanoveny hranice vymezení státu. Můj kamarád, který pracuje v české armádě na pozici kameramana a střihače se jedné takové zahraniční mise zúčastnil. Bylo to ve vojenském táboře v Afganistánu, v blízkosti města Logaru. Jeho výhodou je znalost vojenského prostředí a proto věděl, kde se může jako kameraman pohybovat.

Sám byl překvapen terénem a prostředím tohoto státu. Z velké části je neobyvatelný,

hodně hornatý a domácí armáda se umí perfektně přizpůsobit neočekávaným situacím. Kvůli tomu se tento stát nepodařilo dobýt žádným vojenským mocnostem (USA, Rusko). Kamarád vytvořil zajímavý dokument. Zvláštností tohoto dokumentu byla většinou subjektivní kamera. Při jeho zpracování se snažil co nejméně zasahovat stříhem.

Velikou tradici sledovanosti má cestopisný pořad „**Objektiv**“. Vysílá se každou neděli na programu ČT 1. I ten se dá zařadit mezi dokumentární reportáže. Moderátor (ka) ve studiu představí souhrn reportáží a sdělí, z jakých budou lokalit.

V průběhu každého dílu jsou vysílány 3 až 4 reportáže z více světadílů.

Na výrobě samotné reportáže pracuje většinou jen kameraman. Díky tomu, že kameraman stráví nějakou dobu v zemi, o které točí reportáž, má dost času si udělat obhlídky a domluvit si rozhovory s místními obyvateli. V případě, že kameraman vyjede točit reportáž s reportérem, je na reportérovi, aby přišel s dobrým námětem on.

V poslední době se mně líbila reportáž české výpravy, která s bývalým východoněmeckým vozem značky Trabant projela celou Jižní Amerikou. Ti samí lidé se v roce 2010 vypravili na dobrodružnou cestu napříč africkým kontinentem. Posádku tvořila čtyřčlenná skupina, z toho jedna žena (všichni z Prahy). Dobrodruzi na své cestě urazili 20 000 km.

Na základě těchto odvážných lidí vznikl i krásný dokument, který měl asi 11 dílů (pořad s názvem **Trabantem Jižní Amerikou**). Obdobou je „**Toulavá kamera**“.

Jde asi o 1/2 hodinový pořad se zaměřením na vysílání dokumentárních reportáží z různých oblastí společenského života. Obsahuje souhrn šesti reportáží, z různých krajů a regionů ČR. Každá reportáž má stopáž do 4 minut. Ještě v době, kdy byl pořad vysílán v rámci regionálního vysílání v Jihomoravském kraji, dodávala firma A-line TV (do České televize Brno) pravidelně reportáže z oblasti kultury, přírody a společenských událostí. Nejzajímavější reportáží byla pro mě ta z obce Modrá u Velehradu.

Zde byl vybudován archeo skanzen z dob Velkomoravské říše, kde bývala v 9. století

Velkomoravská opevněná osada. V období od jara do podzimu jsou ukázány praktické činnosti z této doby. Rozdělávání ohně, výroba látek, opravy příbytků, chov zvířat.

Účinkující vystupují v dobovém oblečení.

Trochu z jiného prostředí je pořad „**Náš venkov**“. Výroba takového dokumentu má za cíl zachovat národní tradice na území ČR. Mohou to být různé masopustní průvody, fašaňk, vítání jara. U každého takového natáčení se snaží režisér společně s kameramanem vytvářet příběh oné vesnice. U těchto pořadů jsou použity delší záběry, využívá se i subjektivní kamera. Kameraman se musí vcítit do pocitů lidí žijících na venkově.

Je tam patrná různorodost pracovních oborů. Mohou to být soukromí podnikatelé podnikající v oborech jako je zemědělství, farmáři, vinaři, chovatelé koní, skotu a ovcí, pěstitele ovoce a zeleniny. Lidé, kteří na venkově farmaří, mají hospodářství a podnikají v tomto oboru, mají během dne spousty pracovních povinností.

Dokument vypadá věrohodně, pokud se kameraman snaží zachytit průběh celého pracovního dne. Příklad: rodina ráno brzo vstává a jde nakrmit a obstarat hospodářská zvířata. Během dopoledne někdo z rodiny připravuje oběd. V dokumentu se často představí jednotliví členové rodiny a sdělí se o nich krátký životopis. Velmi oblíbeným záběrem je natočení místního rozhlasu, kde starosta (ka) obce informuje své spoluobčany o nadcházejících akcích. Kameraman zachytí i kulturní akce, které se ve vesnici konají. Mohou to být různé průvody, stavění Máje, dožínky, hody, vinobraní a folklórní slavnosti. Kameraman by neměl opomenout i natočit rozhovor s místní etnografkou, starost(k)ou a vesničany. Natáčejí se i časosběrné záběry na oblohu. Na závěr pořadu by měla být kulturní pozvánka lákající k návštěvě obce. Většinou se jedná o časosběrný dokument. Ve všech těchto pořadech jde podle mého o klasické televizní zpracování.

Velmi uznávanou a rozporuplnou dokumentaristkou byla Leni Riefenstahlová - režisérka a herečka, která natočila několik filmů. Během pořizování záběrů z různých sportovních disciplín byla použita netradiční technika. Dá se říci, že Riefenstahlová byla průkopnicí filmové techniky, jako byly kamerové jeřáby, jízdy kamer na vozících, dolní rakurzy – kameramani se různě zakopávali - do té doby něco nevídaného. V poslední době je velmi rozšířený zvláštní typ dokumentu a to medailonek o nějaké osobě. Mohou to být různí zajímaví lidé z oblasti vědy, výzkumu, kultury a sportu. Pořad se jmenuje „**Vzkaz ...**“ a poté je uvedena konkrétní osoba či osobnost.

Uvedl bych jeden z mnoha dílů a to: „**Vzkaz Jiřího Vorlíčka**“, profesor Jiří Vorlíček, veřejně známá postava, předseda onkologické společnosti, dřívější děkan na lékařské fakultě MU a bývalý ředitel MOÚ. Tento dokument se točí na jednu kameru, většinou v hostitelově kanceláři. Vše se natáčí z jednoho místa, v jedné místnosti, ve stejné velikosti záběru.

Jde o krátký pořad se stopáží do 3 minut. Celý pořad je oddělen krátkým obrazovým předělem. V každém předělu je pomocí grafiky položena otázka pro Jiřího Vorlíčka, který na ní v následujícím obrazovém vstupu odpovídá.

Příklad z praxe. Podílel jsem se na výrobě dokumentu o několikanásobné mistryni světa v bezmotorovém létání. Její jméno je Hana Zejdová, mezi leteckou veřejností velmi známá postava. Způsob natáčení: opět časosběrný dokument.

Obrazový materiál se sbíral 6 měsíců. Materiál byl natáčen na mnoha místech republiky. Točilo se na letištích ve Skutči u Chrudimi, v Praze – Ruzyni, Kunovicích, na letišti v Brně v rámci největší letecké akce roku CIAF. V dokumentu vystoupil i známý český herec a sportovní pilot Luděk Munzar.

Dokument obsahoval spousty rozhovorů jak s piloty, tak odborníky na téma realizace a uskutečnění plánu obletět zemi bezmotorovým kluzákem. Jako pokrývací záběry posloužila videa z rodinného archívu Zejdových. Kamera připevněná na kormidle a na křídle letadla, použití kamerového čipu v kokpitu letadla, pěkné záběry na pilotku. Použité záběry z druhého letadla.

Kluzák byl většinou dvoumístný, proto mohl kameraman, který seděl za pilotkou udělat krásné záběry přímo z kokpitu. Vyrobený dokument měl slušnou technickou a dramaturgickou úroveň a byl odvysílán na celoplošné televizi na kanálu ČT 2.

7 KOMPARACE JEDNOTLIVÝCH ŽÁNŘŮ

Základem audiovize bylo vznik filmu a kinematografie. Z filmu se vytvořil další podobor - televize a následně video. I u prvních krůčků při vzniku filmu se začínalo s výrobou reportáží. Současná televizní reportáž patří mezi méně náročné televizní zpravodajské žánry. Jak už bylo dříve sděleno, v tomto žánru jde především o rychlost a aktuálnost sdělení. Při sběru informací se nejde až do hloubky problému jako je tomu u publicistiky a dokumentu. Výroba reportáže je časově omezena, stejně jako její stopáž – ta se obvykle pohybuje do 90 vteřin. Často jde o roztřepanou kameru z ruky, nezaostřené záběry, technické nedokonalosti (špatně vyvážená bílá, špatně nasvětlená postava, přeexpozice a podexpozice).

Záběry mohou být pořízeny i z tabletů a mobilních telefonů. Vždy jde o unikátnost záběru a jedinečnost okamžiku.

Publicistika se zabývá větší hloubkou příběhu a událostí. Časová pružnost už není taková, jak u zpravodajské reportáže. Publicistika se dotýká různých kauz a příběhů, které se snaží divákovi přinést co nejvíce věrohodný obrázek o transparentnosti různých věcí ve společnosti, nazývá se také investigativní žurnalistika. Kameraman vytváří výtvarně zajímavé kompozice. Snaží se pořizovat obrazový materiál na více místech s více vystupujícími lidmi. Používá se subjektivní a skrytá kamera. Po technické stránce je obrazový materiál kvalitnější. Celková stopáž je do 15 minut.

Nejnáročnějším žánrem je beze-sporu dokument a to jak časově, tak i výrobně.

Na výrobě dokumentu spolupracuje již větší televizní štáb. Kameraman pořizuje časosběrný materiál z různých míst a oblastí v závislosti na tématu daného dokumentu. Kameraman musí být zároveň i tak trochu psycholog a umět vyhodnotit každou situaci související s pořizováním obrazového materiálu. Kameraman by měl vytvořit i takovou situaci, aby se divák mohl zamyslet nad nějakou myšlenkou, úvahou či informací.

Snažit se vytvářet příběh pomocí obrazu. Dokumenty se dotýkají faktografie.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 NATÁČECÍ TECHNIKA PRO VÝROBU REPORTÁŽÍ

Při výrobě reportáží používáme následující natáčecí techniku kamera SONY DSR 450 se širokoúhlým objektivem. K tomu používáme další sadu objektivů např. Fujinon A 20 x 5,5 usazený na 2/3“ kameře. Jako směrový mikrofon používáme Senheiser ME 66 s teleskopickou tyčí a vzducholod' s windschusem. Dále mikroporty stejné značky. Nejpoužívanější je bezdrátový mikrofon Senheiser EW 100 nebo EW 300, reproduktory značky RCF a kvalitní sluchátka značky KOSS. V současné době jsme už přešli na HD rozlišení a používáme kamery SONY PDW 335 a SONY PMW 320. HD střížna ATEM 1 M/E Production Switcher. HD střížnu používáme při sekvenčním snímání. V řetězci máme zapojeny 2 - 4 kamery. Stativy Sachtler 18P+. Světla FOMEI s teplotou barev 5600 kelvinů. Světlo o výkonu 500 W. Další světla s teplotou barev 3200 kelvinů. Světlo o výkonu 1000 W. Dále používáme kamerová světla, frosty, konverzní filtry a klíčovací pozadí.

9 SAMOTNÁ REALIZACE REPORTÁŽÍ

Při výrobě reportáží spolupracují následné složky ve štábu (v rámci měřítka naší společnosti). Reportér a redaktor v jedné osobě, ten i následně zpracovává natočený materiál. Dále dva kameramani, každý z kameramanů má i další úkoly. Jeden z nich se stará o nasvícení scény, objektů a postav, druhý o zvukovou část. Naše firma spolupracuje externě s dalšími profesními členy oboru, jako je grafik, animátor, zvukař, technik, ale také s profesionálními herci a dabéry. Za svou desetiletou praxi ve firmě se zde zrealizovalo několik stovek reportáží. Zajímavé byly reportáže z prostředí přírody. Točili jsme různé druhy zvěře. Pozorovali jsme celé dny jejich pohyb a jejich návyky. Pořizovali jsme reportáže z Masarykova onkologického ústavu v Brně (ve zkratce MOÚ).

Zde je vybudován vnitřní infokanál (vnitřní okruh, multiplex), kde se promítají zpracované reportáže z různých vystoupení a výstav konané v tomto institutu. V současné době točíme reportáže z regionu Kyjovska. Jde o přes-hraniční spolupráci mezi partnerskými městy Kyjov a Skalica. Při výrobě těchto reportáží pracujeme ve tří členném týmu a to reportér a dva kameramani.

Reportáže se mohou pořizovat z různých lékařských odvětví a oborů. Například natáčení na operačním sále. Během pořizování záznamu z operace by měl kameraman především poslouchat pokyny operatérů. Operace je také velmi náročné natáčení, kameraman musí mít na sobě předepsaný oděv a obuv a sterilizovanou kameru.

Podobné je tomu i v ostatních čistých provozech jako jsou: výzkumy v laboratořích, výroba farmak, pekárna, mlékárna.

Nepříliš příjemné natáčení je pořizování reportáží z asanačního podniku (podnik sloužící ke zpracování a likvidaci uhynulých zvířat a potravin s prošlou záruční dobou – podnik se nazývá kafilerie). Natáčení na jatkách, v masokombinátech, drůbežárnách.

Pro někoho může být nepříjemné natáčet tragické nehody, teroristické útoky, přírodní katastrofy, havárie letadel a jiných dopravních prostředků, výbuch v jaderné elektrárně, vojenské operace, použití jaderných zbraní, nebo obyčejný strach z výšek a uzavřených prostorů.

V případě pořizování reportáží z podobných prostředí, volíme externího kameramana, který má s podobnými natáčeními zkušenosti a natáčení mu nedělá potíže. Takto jsme pro výrobu reportáží postupovali i v případě leteckého snímání, natáčení z věží, rozhleden, vysokých střech a výškových budov. V případě volby kameramana pro reportáž o záchraně pracovníků, kteří uvízli v gondole (jednalo se jen o cvičení záchranné akce) větrné elektrárny, se nám podařilo získat nejen kvalitního kameramana, ale vlastně i kaskadéra v jedné osobě. Nechal se spouštět společně s kamerou na laně z výšky 105 metrů, se kterou se mu podařilo natočit exkluzivní záběry.

Reportáže ze společenských událostí, publicistiky, sportu a dokumentu. Díky pracovním příležitostem jsem se dostal i k reportážím z oblasti politiky a kulturně-společenských událostí. Některé reportáže se točí sekvenční technologií.

Klasický postup, tak jak známe z natáčení, sběru materiálu na jednu kameru existuje i jiný postup a to sekvenční technologie. Reálný průběh akce se točí na více kamer a současně se materiál zpracovává na místě. Poté se materiál sestíhává na požadovanou délku, opatří se titulky a grafikou, popřípadě komentářem.

III. PROJEKTOVÁ ČÁST

10 VÝROBA DOKUMENTU ZÁMEČKU SLATINA

Ve své závěrečné praktické části bakalářské práce jsem vytvořil dokument o zajímavých lidech, kteří si v roce 2003 pořídili objekt v obci Slatina u Jevišovic, asi 70 km od Brna. Původní stavba byla renesanční zámeček z konce 16. století. Natáčení probíhalo formou časo-sběru. První natáčení jsem realizoval v roce 2007. Tehdy ještě dozníval obrazový formát 4 : 3. Přestavba zámečku probíhala od roku 2003 až do současnosti.

Náš štáb natáčel ve dvou etapách, a to od roku 2007 – 2009. Druhá etapa byla současnost objektu. K dnešnímu dni je v zámečku vybudována galerie, kde v sezónním období (tj. od května do září) se uskutečňují výstavy a vernisáže hraček i výrobků ze skla.

Ve sklepě zámečku je vybudována stálá expozice skla. Opraveno bylo i celé nádvoří a prostranství před ním. Kompletně byla postavena nová budova stodoly, kde jsou prezentovány výrobky ze dřeva, převážně hračky.

V této budově probíhají výstavy a divadelní představení. Nutno podotknout, že celá rodina je výtvarně činná a většinou zde vystavují své výrobky. Majitel zámečku

Michael Pavlovský je výtvarníkem, výrobcem a sběratelem hraček. Během našeho natáčení proběhlo asi 10 výjezdů na tento zámeček. Podařilo se nám celkem dobře zmapovat průběh přestavby. Zámeček byl ve velmi špatném technickém stavu a rodina musela udělat opatření, aby se stavba nezřítla.

Začínalo se s vyklizením objektu. Před rokem 1989 sloužila stavba jako sklad zeleniny a masa a patřila pod správu Zemědělského družstva Běhařovice. Následovala oprava střechy a obvodových zdí. Pokračovalo se ve vnitřních částech objektu. I rodina Pavlovských si zdokumentovala průběh přestavby za pomoci fotoaparátu. Díky postupnému dokumentování, které si rodina Pavlovských vedla z průběhu přestavby, jsem mohl fotografie použít i do svého absolventského dokumentu.

Pro mě asi nejzajímavější část zámečku je sklepní prostor. Velký členitý prostor oddělený půlkruhovými kójiemi. Podle dobových fotografií byl sklep vytopený a zasypaný sutí.

Druhá etapa natáčení byl rok 2014, kde už dva roky probíhaly vernisáže a výstavy.

V první etapě natáčení jsme točili v obrazovém formátu DVCAM v systému PAL 4:3 na kazetu DVCAM.

Ve druhé etapě jsme už používali formát XDCAM HD 16:9. Točili jsme televizní kamerou SONY PDW 335. Záznamové médium je profesionální disk.

Nejtěžším úkolem bylo sjednotit natočený materiál v postprodukcí. Prvotní natočený materiál se musel obrazově zvětšit a ořezat. Následoval samotný střih materiálu.

Obrazové korekce a hudební dramaturgie. Sestřih se opatřil podkresovou hudbou.

Nakonec se výsledný dokument musel přeložit do anglického jazyka a opatřit titulky.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se snažil vycházet z mé praxe v malé produkční televizní společnosti. Pokusil jsem se popsat postupy výroby jednotlivých druhů reportáží z pohledu kameramana. Každá reportáž je specifická a zaujme různým obrazovým, informačním sdělením.

Jistou nevýhodou při vzniku reportáží může být i fakt, že jsem neměl příležitost vyzkoušet si práci v jiné produkční společnosti. Připomněl jsem výčet nejdůležitějších reportáží, které se v průběhu mého působení ve firmě uskutečnily. U každé vyrobené reportáže si položím otázku, zda daná reportáž mohla být vytvořena lépe? V dnešní době je na všechno málo času a málo peněz. Kameraman musí zvládat více profesí, proto nemá tolik potřebného času k výtvarnému řešení jednotlivých obrazů či sekvencí.

Dříve byla práce kameramana i celého štábu brána jako řemeslo. Dostupnost audiovizuální techniky je v dnešní době bez omezení. Ztrácí se ovšem odbornost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Bech-Karlsen, Jo, Být při tom - reportáž jako žánr a metoda, Kristiansand, [Oslo], 1991, Institutt for Journalistikk; Universitetsforlaget, ISBN 82-7147-094-9
- [2] Hladký, Miroslav, Žurnalistika v televizi, Novinář, Praha 1986, ISBN 978-80-204-1797-8
- [3] Osvaldová, Barbora - Halada, Jan, Praktická encyklopedie žurnalistiky, Libri, Praha 2002, ISBN 80-7277-108-6
- [4] Bordwell David a Thompsonová Kristin, Umění filmu, AMU Praha 2011, ISBN 978-80-7331-217-6
- [5] Kučera Jan, Jan Svoboda Skladba a řád, Národní filmový archiv Praha 2007, ISBN 978-80-7004-132-1
- [6] Valušiak Josef, Základy stříhové skladby. 3.,rozš. vyd. V Praze: FAMU, 2005, ISBN 80-7331-039-2
- [7] Labík Ľudovít, Dramaturgia strihovej skladby: horizontálna a vertikálna štruktúra filmového príbehu 1. vyd. - Zlín VerBuM, 2013, ISBN 978-80-87500-30-9
- [8] Bláha Ivo, Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla, AMU Praha 2004, ISBN 80-7331-010-4
- [9] Dočekalová Markéta, Tvůrčí psaní pro každého, Grada Publishing, 2006, ISBN 80-247-1602-X
- [10] Krátký film Praha a. s. www.kratkyfilm.cz

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MOÚ Masarykův onkologický ústav.

SEZNAM OBRÁZKŮ

SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA P I CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED VÝVOJE TECHNOLOGIÍ
DŮLEŽITÝCH PRO VÝVOJ REPORTÁŽE, NEBO
SOUVISEJÍCÍCH S VÝVOJEM PSANÉ, ROZHLASOVÉ A
TELEVIZNÍ REPORTÁŽE
- PŘÍLOHA P II: CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED VE VÝVOJI TELEVIZ(I)Í NEBO
TELEVIZE A TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ
- CD-R/DVD obrazová dokumentace praktické části bakalářské práce,
hlášení OSA, návrh filmového plakátu, filmová ročenka,
režijní explikace, informace o studentovi, foto studenta

PŘÍLOHA P I: CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED VÝVOJE TECHNOLOGIÍ DŮLEŽITÝCH PRO VÝVOJ REPORTÁŽE, NEBO SOUVISEJÍCÍCH S VÝVOJEM PSANÉ, ROZHLASOVÉ A TELEVIZNÍ REPORTÁŽE

1883 - štoček v tisku v Evropě - list Leipziger Illustrierte (Jiří Meisenbach)

1883 - vznik elektrického teleskopu (Paul Gottlieb Nipkow)

1888 - sestroyen gramofon (Emile Berliner)

1895 - promítán 1. film na plátno pro diváky (bratři Lumièrové)

1897 - vznik katodového oscilografu (Karl Ferdinand Braun)

1899 - patentován „Telegraphon“ neboli magnetofon (Waldemar Poulsen)

1900 - vzniklo novinářské odvětví, 1. reportáže z terénu a fotoreportáže

1918 - založena Československá tisková kancelář „ČTK“

1919 - 1. pokusy s vysíláním mluveného slova v Československu

1921 - 1. pravidelné rozhlasové vysílání na světě - stanice KDKA v USA

1922 - zahájeno rozhlasové vysílání ve Velké Británii - BBC v Londýně

1923 - zahájeno 1. pravidelné rozhlasové vysílání v ČSR - Radiojournal

1923 - vynalezena snímací elektronka (Vladimir Kosma Zworykin)

1924 - 1. sportovní rozhlasový přenos, reportáž z boxu v Praze na Letné

1925 - 1. přímý rozhlasový přenos z Národního divadla, opera Dvě vdovy

1925 - 1. televizní společnost - Television Ltd. (John Baird, zakladatel)

1926 - bulvární tisk v Čechách - Expres, Polední list, Telegraf

1927 - rozhlasové přenosy do zahraničí - stanice Radiojournal

1927 - 1. zvukový film - The Jazz Singer společnosti Warner Bros. v USA

1931 - vyvinut stereofonní záznam - firma EMI ve Velké Británii

1935 - 1. plně barevný film - The Vanity Fair

1936 - zahájeno první pravidelné televizní vysílání na světě - stanice BBC

1937 - 1. přímý televizní přenos, korunovace krále Jiřího VI. ve Velké Británii

1945 - 1. myšlenka multimediální knihovny - Memex (Vannevar Bush)

PŘÍLOHA P II: CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED VE VÝVOJI TELEVIZ(D)Í NEBO TELEVIZE A TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ

- 1948 - 1. zkušební vysílání televize v Československu
- 1950 - zahájeno československé vysílání Rádia Svobodná Evropa
- 1953 - 1. veřej. vysílání Československé televize z Měšťanské besedy v Praze
- 1954 - zahájeno pravidelné televizní vysílání Československé televize
- 1955 - 1. televizní přenos sportovního utkání
- 1969 - vzniká předchůdce internetu - Arpanet, propojeny 4 univerzity v USA
- 1970 - začíná vysílání druhého televizního programu v Československu
- 1972 - 1. případ investigativní žurnalistiky - americká aféra „Watergate“
- 1973 - zahájeno pravidelné barevné televizní vysílání v Československu
- 1973 - síť Arpanet pronikla do Evropy
- 1980 - vznik zpravodaj. televize - CNN v USA (Ted Turner a Reese Schonfeld)
- 1983 - síť Arpanet oddělena od ministerstva obrany USA, rozšíření do komerční sféry
- 1989 - komercializace médií v ČSR, rozkvět soukromého podnikání
- 1989 - publikován návrh vývoje www (Tim Berners-Lee)
- 1990 - spuštěna 1. webová stránka - <http://info.cern.ch> (Tim Berners-Lee)
- 1990 - začala vysílat komerční rozhlasová stanice - Evropa 2
- 1991 - představen 1. internetový prohlížeč - WorldWideWeb v CERNu
- 1992 - oficiální připojení ČR do sítě www na ČVUT v Dejvicích
- 1992 - veřejnoprávními médii v ČR se stávají Český rozhlas, ČT a ČTK
- 1994 - 1. pokusy investigativní žurnalistiky v ČR
- 1994 - spuštěn 1. webový vyhledávač a katalogový server - Yahoo!
- 1996 - vznikl v ČR katalogový server - www.seznam.cz
- 1996 - 1. elektronický časopis - Neviditelný pes (Ondřej Neff , zakladatel)
- 1998 - počátek terestriálního digitálního vysílání v USA a Velké Británii

2000 - zkušební digitální tel. vysílání v ČR - České radiokomunikace a. s.

2004 - spuštění sociální sítě - Facebook v USA (Mark Zuckerberg, zakladatel)

2005 - přechod zkušebního digitálního televizního vysílání na řádné v ČR

2005 - vznik Webu 2.0, uživatel je tvůrcem obsahu - Wikipedia, YouTube, atd.